

19. september 2018

Vigtige budskaber ved Miljø- og fødevareudvalgets besøg hos Henrik Jes- sen - Stilde ådal

1. **Vigtigheden af græsning året rundt og regler for udegående dyr**
2. **Regler for tilskud til pleje af græs- og naturarealer (inkl. manglende tilskud til krat)
Fokusplan – værktøj for planlægning af græsningsstrategi for naturarealer**
3. **Regler for øremærkning af udegående dyr i naturplejen**

Ad 1: Regler for udegående dyr

Primære budskab: reglerne understøtter ikke ekstensiv helårsgræsning, som ofte er den mest naturvenlige og -nære strategi.

Ekstensiv helårsgræsning er som udgangspunkt den mest naturvenlige græsningsstrategi, da græsningen her efterligner det græsningsystem, som har fungeret i hundredetusindevis af år, hvor uroksker og andre store græssere holdt arealer lysåbne i mosaik med krat og skove. Evolutionært er vores økosystemer/naturtyper/arter udviklet i samspil med store helårsgræs- sende dyr – de har en central funktion – de skaber levesteder, og derigennem biodiversitet. Derfor giver det rigtig god mening at efterligne disse græsningsystemer med en ekstensiv helårsgræsning, hvor det er muligt.

Dyreholdere er ikke interesseret i at gå på kompromis med god dyrevelfærd, og vælger derfor ekstensive racer som f.eks. Galloway, der kan holde til helårsgræsning. Stramme krav om "læ" og "godt huld" giver dog udfordringer i forhold til at udføre helårsgræsning på trods af dyrenes hårdførhed og dyreholders velvilje.

Ved udegående dyr om vinteren stilles der følgende krav:

Dyreværnsrådet og Det Veterinære Sundhedsråd har fastsat meget stramme regler for, hvornår arealer er egnede til, at der kan gå dyr på arealerne om vinteren: "Dyrene skal have adgang til læskur eller bygning, hvor alle dyr kan hvile på samme tid på et tørt og strøet leje. Muligheden for adgang til læskur eller bygning kan undtagelsesvis fraviges, hvis de naturlige forhold yder tilstrækkelig beskyttelse".

Erfaringen fra dyreholderne er, at dyrene **ikke** bruger læskurene, hvorfor det for dem virker meningsløst, at der skal opstilles læskure eller at dyrene skal tages fra arealet.

En udfordring er desuden, at kommunerne i udgangspunktet ikke ønsker, at der opsættes læskure på de fleste §3-beskyttede arealer. Samtidig er læskure, der er store nok til at rumme en hel dyreflok en stor udgiftsbyrde for den enkelte dyreholder.

"Naturlige forhold er en god tæt bevoksning, der sammenholdt med de øvrige landskabsforhold (hældninger, niveauforskelle og skråninger) samt jordbundsforhold på arealet kan sikre dyrene mod vejr og vind i overensstemmelse med deres behov. Dyrene skal have adgang til et tørt leje, for eksempel et tykt lag grannåle eller halm."

Dyreholdere er meget usikre på, hvornår de naturlige forhold er gode nok, da det altid beror på en konkret vurdering. Der kan ikke gives en forhåndsgodkendelse – og derfor holder man sig fra helårsgræsning for en sikkerheds skyld.

Udtalelsen fastsætter desuden følgende:

"Dyrene skal være i godt huld og tildeles supplerende foder, så det gode huld opretholdes hele vinteren".

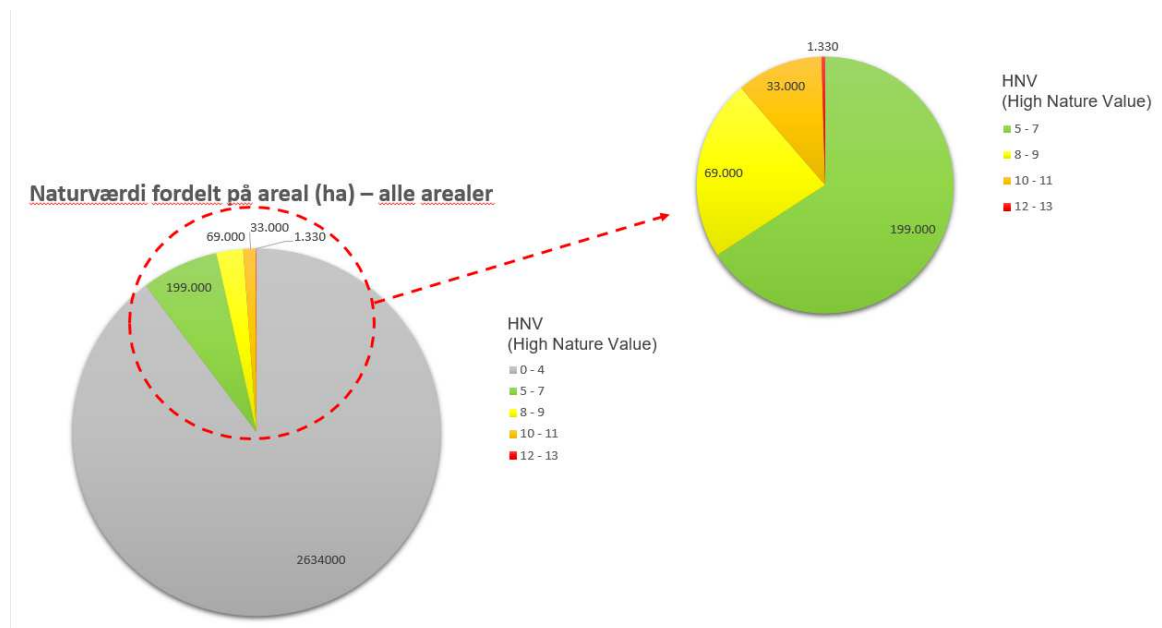
For at opnå den optimale effekt for naturen frarådes tilskuds fodring så vidt muligt, for at sikre at dyrene bliver sultne og derved kommer rundt på arealet og bider af træer og buske i deres søgen efter mad. Hvis de tilskuds fodres (med "godt huld" for øje) er erfaringen, at de bliver omkring foderpladsen og bruger mindre energi på at æde af træer og buske om vinteren. Med andre ord, så får man ikke den ønskede effekt af vintergræsning.

Ad 2: Regler for tilskud til pleje af græs- og naturarealer med og uden grundbetaling

Primære budskab 1: Tilskudsordningerne motiverer en intensiv græsning, hvorimod en ekstensiv græsning oftest vil være optimal i forhold til naturværdierne. Der kan ikke søges tilskud til naturlige ugræssede delpartier af et naturområde (som f.eks. krat og småsøer) på trods af, at disse elementer er vigtige og naturlige elementer i et græsset økosystem, som giver god dynamik og levesteder for bl.a. insekter og fugle.

Der kan søges et 5-årigt tilskud til pleje af græs- og naturarealer. Formålet med ordningen er at beskytte og fremme biodiversiteten med græsning eller slæt.

Tilskuddet kan søges på arealer i de særligt udpegede Natura 2000-områder (til opfyldelse af Habitat- og Fuglebeskyttelsesdirektivets mål), samt de mest værdifulde naturarealer. Værdisætningen sker ud fra arealernes HNV-score (High Nature Value). HNV er et estimat for naturværdi, hvor max. -scoren er 13). Scoren skal være min. 5, før der kan søges tilskud. Det er derfor Danmarks bedste naturarealer, som ordningen er rettet mod. Derfor er det vigtigt, at ordningen faktisk sikrer og fremmer biodiversiteten.

Figur: Fordelingen af arealer på naturværdi (HNV). Meget værdifulde arealer er ekstremt sjældne, og derfor vigtige at forvalte korrekt.

Kontrollen er ensartet og skal kunne udføres på alle arealtyper. Der kan vælges mellem 2 kontrolformer:

- Fast græsningstryk: Her skal der gå et bestemt antal dyr på arealet i juni, juli og august. Denne kontrol egner sig bedst til de mest ekstensive arealer. Der kan *ikke* søges grundbetaling med denne kontrolform.
- Synlig afgræsning. Kan søges med og uden grundbetaling. Her skal græsset fremstå afgræsset medio september. Kræver mere ensartede arealer og mere intensiv græsning.

Når der også søges grundbetaling (hvilket sker på 60 – 70 pct. af alle arealer med tilskud til plejegræs), er der skærpede krav om en intensiv pleje. Det betyder, at mindst halvdelen af plantedækket skal fremstå med lav vegetationshøjde 15. september, målt pr. 100 m². Det er ikke optimalt for naturen på mange naturarealer. For at opfylde dette krav, suppleres der ofte med et slæt "for en sikkerheds skyld". Slåning giver et ensartet plantedække, hvor alle blomster forsvinder på en gang og dermed forsvinder også føde- og værtsplanter for en lang række insekter. Derudover bliver det svært af gennemføre helårsgræsning på arealet, da der vil mangle vinterfoder.

Når der også søges grundbetaling til et areal, får tilskudsmodtageren ca. 1.000 kr. mere pr. ha. For de mest værdifulde naturområder er det dog langt mere hensigtsmæssigt, med en ekstensiv græsning. Tilskudsmodtagerne mangler derfor et incitament til ekstensiv pleje af arealerne.

Der gives ikke tilskud til delområder, som ikke afgræsses. Det gælder f.eks. pilekrat, vandhuller m.m., som indgår i arealet. Her kan der ikke søges tilskud, selvom der er tale om et værdifuldt naturelement, som i kombination med de lysåbne arealer giver en rigtig god variation på arealet.

Primære budskab 2: generelle tilskudsordninger kan ikke sikre biodiversiteten, det skal ske gennem mere fokuseret forvaltning, f.eks. gennem fokusplaner for de mest værdifulde arealer.

Landmænd er forvaltere af Danmarks mest værdifulde lysåbne naturområder, men mangler viden om, hvilke naturværdier de forvalter og hvordan dette skal gøres for at sikre og fremme de sjældne og truede arter. Projekterfaringer fra SEGES viser, at det er nødvendigt at involvere fagfolk med naturfaglig viden, der i samarbejde med landmanden kan lave en plan for forvaltning af de mest værdifulde arealer, da alle arealer er forskellige og kræver forskellige forvaltningsmetoder.

En fokusplan beskriver den bedst mulige græsningsstrategi for arealet, kommer med forslag til optimering for biodiversiteten, samt udpeger og beskriver de vigtigste og mest sjældne og sårbare arter, som der skal gøres en indsats for.

Forslag: Større incitament til at gennemføre en ekstensiv pleje og mulighed for mere konkrete aftaler på de mest værdifulde arealer - evt. suppleret med et nationalt tilskud, som kan give incitament til at fraskrive grundbetaling og følge en fokusplan.

Ad 3. Regler for øremærkning af udegående dyr i naturplejen

Primære budskab: For naturens og dyreholdernes skyld, er det bedst at have dyr gående på store sammenhængende arealer – og her kan øremærkning være en stor praktisk udfordring.

Reglerne er i dag at:

Kalve skal registreres inden 7 dage og øremærkes inden 20 dage.

Der kan søges dispensation til store naturarealer (min 40 Ha), men det er "bøvlet" og kræver, at der er dyrlæge tilstede. Dvs. udgifter til dyrlæge fra FVST.

Får og geder skal øremærkes senest 60 dage efter fødsel.

Udfordring:

Mange naturplejere oplever farlige situationer ved håndtering af dyr, når kalve skal øremærkes. Moderdyrene reagerer ofte voldsomt. Det giver bekymring for medhjælperes og egen sikkerhed.